

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

**KÜLKERESKEDELMI
TERMÉKFORGALOM
2005**

BUDAPEST, 2006

**Készült a Központi Statisztikai Hivatal
Külkereskedelem-statisztikai főosztályán**

Kiadó: Központi Statisztikai Hivatal

Főosztályvezető:
Kelecsényiné Gáspár Katalin

Szerkesztette:
Lajtos Gyuláné
Főosztályvezető-helyettes

Készítette:
Herzog Tamás

A kiadvány megrendelhető:
a KSH Statisztikai szolgáltatások osztályán
1024 Budapest II., Keleti Károly u. 5–7.
Telefon: 345-6570
Fax: (36-1) 345-6699

E-mail: marketing.ksh@ksh.hu
KSH az interneten: www.ksh.hu

**Másodlagos publikálás csak a forrás
megjelölésével történhet!**

T a r t a l o m

A világgazdaság főbb jellemzői	5
Az Európai Unió és tagállamainak külkereskedelme	7
A magyar gazdaság helyzete	8
A magyar külkereskedelem általános jellemzői	9
A kivitel áruszerkezetének alakulása	12
A behozatal áruszerkezetének alakulása	15
A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezetének alakulása	19
A külkereskedelmi mérleg alakulása	22
A vállalati koncentráció alakulása	24
Módszertani magyarázatok	26

Táblák:

1. A világ legnagyobb exportőrei és importőrei 2005-ben	6
2. A külkereskedelmi árszintváltozás fontosabb mutatói, 2005	10
3. A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2005	11
4. A kivitel alakulása árucsoportok szerint, 2005-ben	12
5. A kivitel volumenhordozó, illetve jelentős értéknövekedést elérő termékei 2005-ben	15
6. A behozatal alakulása árucsoportok szerint, 2005-ben	15
7. A behozatal volumenhordozó, illetve jelentős értéknövekedést elérő termékei 2005-ben	19
8. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint 2005-ben	20
9. A tíz legfontosabb exportcélországunk 2005-ben	21
10. A tíz legfontosabb importpartnerország 2005-ben	21
11. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege	22
12. Az egyenleg alakulása országcsoportok szerint 2005-ben	23

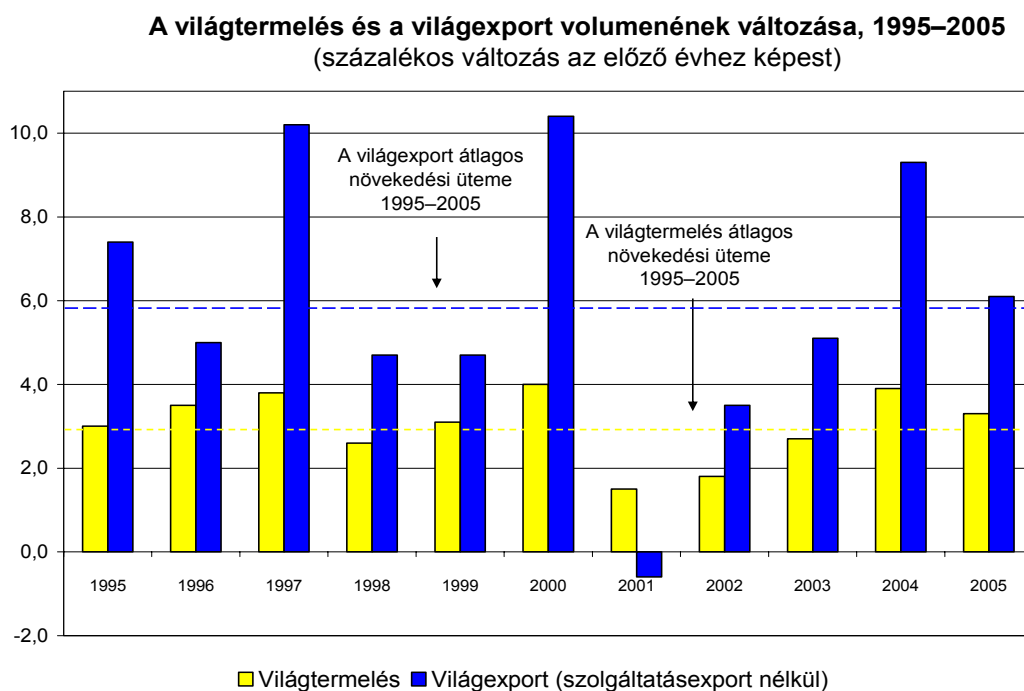
Jelmagyarázat

- .. = az adat nem ismeretes
0 = a mutató értéke kerekítve zérust ad

A világgazdaság főbb jellemzői

A globális gazdaság legutóbbi konjunktúraciklusa 2004-ben ért a csúcspontra, a világtermelés és -kereskedelem kiemelkedő mértékben bővült. A 2005. év teljesítménymutatói a megelőző évinél valamivel alacsonyabbak voltak, bár még így is meghaladják az elmúlt évtized átlagát: a **világtermelés** volumene 3,3, a **világkereskedelemé** pedig 6,1%-kal bővült. A világkereskedelem növekedésének húzóerőjét Kína és az Egyesült Államok kivitelének alakulása jelentette: az ázsiai állam – a megelőző évihez hasonló mértékben – 25, az amerikai pedig 7%-kal növelte exportjának volumenét. Az Egyesült Államok kivitele nyolc év óta először bővült a világátlagot meghaladó mértékben.

1. ábra

Forrás: Világkereskedelmi Szervezet

A **világkereskedelem értéke** előzetes adatok szerint **10 121 milliárd dollárt**, a megelőző évinél 13%-kal többet tett ki. A növekedés üteme 8 százalékponttal mérséklődött a kimagasló 2004. évihez képest, ami jelentősebb részben annak a következménye, hogy a kereskedelem dollárárszintje a megelőző évitől elmaradó mértékben nőtt (6,5, illetve 11%). A kereskedelem árszintjének a 2005-ben tapasztalt szerényebb mértékű növekedése jelentős részben azzal magyarázható, hogy a dollár árfolyama már nem gyengült tovább: az amerikai deviza árfolyama az euróhoz viszonyítva változatlan maradt, a japán jenhez képest pedig kismértékben felértékelődött. Mindazonáltal tovább folytatódott egyes termékcsoportok külkereskedelmében tapasztalt jelentős drágulás: az üzemanyagok ára több mint 35%-kal, az ásványkincsek és színesfémeké pedig negyedével nőtt 2005-ben, s a 2003-hoz viszonyított nominális növekedés mértéke mindkét csoport esetében meghaladta a kétharmadot.

A **külföldi közvetlen tőkebefektetések** becsült értéke (897 milliárd dollár) 29%-kal nőtt 2005-ben, ami túlnyomórészt a felgyorsuló vállalat-összeolvadási tevékenység

eredménye. A tíz új európai uniós tagállamba érkező tőkebefektetések értéke – jelentős részben az újrabefektetett nyereségnek betudhatóan – 36%-kal lett nagyobb, s 38 milliárd dolláros rekordértéket ért el.

1. tábla

A világ legnagyobb exportőrei és importőrei 2005-ben¹

				(milliárd dollár és százalék)			
Export				Import			
helyezés	ország	érték	részesedés a világexportból	helyezés	ország	érték	részesedés a világimportból
1.	Németország	971	9,3	1.	Egyesült Államok	1 733	16,1
2.	Egyesült Államok	904	8,7	2.	Németország	774	7,2
3.	Kína	762	7,3	3.	Kína	660	6,1
4.	Japán	596	5,7	4.	Japán	516	4,8
5.	Franciaország	459	4,4	5.	Egyesült Királyság	501	4,7
6.	Hollandia	401	3,9	6.	Franciaország	496	4,6
7.	Egyesült Királyság	378	3,6	7.	Olaszország	380	3,5
8.	Olaszország	367	3,5	8.	Hollandia	358	3,3
9.	Kanada	360	3,5	9.	Belgium	320	3,0
10.	Belgium	330	3,2	10.	Kanada	320	3,0
⋮				⋮			
36.	Magyarország	62	0,6	34.	Magyarország	66	0,6

Forrás: Világkereskedelmi Szervezet

Az **Egyesült Államok** bruttó hazai termékének volumene 3,5%-kal haladta meg az előző évi szintet, ami a növekedési ütem 0,7 százalékpontos mérséklődését jelenti a megelőző évihez képest. A kedvezően alakuló külkereskedelmi volumenfolyamatokat (az export növekedési üteme másfél százalékponttal meghaladta az importét) több mint ellensúlyozta a behozatal árszintjének a kivitelét meghaladó növekedése. E hatások eredőjeként az – amúgy is lényegesen nagyobb értékű – import folyó áron számított növekedése felülmúlta az exportét. Túlnyomórészt az áruk kereskedelmében számított egyenleg kedvezőtlenebbé válásával magyarázható, hogy az ország fizetési mérlege tovább romlott: a 805 milliárd dollárt kitevő hiány 137 milliárd dollárral több a megelőző évinél, s a bruttó hazai termékhez viszonyított aránya (6,4%) is növekedést mutat. Az amerikai ország külfölddel szemben fennálló nettó tartozásállományának értéke 2005-ben meghaladta a 3000 milliárd dollárt, az ország GDP-jének mintegy egynegyedét. A globális pénzügyi egyensúlytalansági helyzetben a legfőbb hitelezők Japán, Kína, egyes európai országok (mindenekelőtt Svájc és Norvégia), valamint az olajexportáló államok voltak.

Az **Európai Unió** bruttó hazai termékének volumene – a 2004. évi 2,2%-os növekedést követően – 2005-ben 1,6%-kal nőtt. A gazdasági növekedés a tíz új tagállam átlagát tekintve lényegesen erőteljesebb volt, mint az unió egészében, mértéke megközelítette a 4%-ot. Az integráció egészére számított munkanélküliségi ráta továbbra is magas, jóval 8% feletti volt, szemben az Egyesült Államokkal és Japánnal, amely országokban az arány 5% körül alakult.

¹ A táblázat adatai tartalmazzák a reexport, valamint a reexport célú importforgalmat is, amelyek révén a teljes világexport – a feljebb már említett – 10 121 milliárd dollárnál magasabb, 10 393 milliárd dollár, míg az import értéke 10 481, illetve 10 753 milliárd dollár volt 2005-ben, előzetes adatok szerint.

Japán bruttó hazai termékének volumene 2,8%-kal nőtt, ami az 1997-es délkelet-ázsiai pénzügyi válság óta a legerőteljesebb növekedési ütem. A szigetországban a defláció időszaka véget ért, a költségvetés konszolidációja folytatódott. Továbbra is figyelemreméltó **Kína** és **India** gazdaságának fejlődése, előbbi ország 9,9, utóbbi pedig 7,1%-kal növelte GDP-jét, s a nyersanyagok iránti keresletükkel meghatározó tényezőt jelentettek azok árának további emelkedésében. Mindazonáltal Kína behozatalának volumene a megelőző évi ütem közel felére, 11,5%-ra mérséklődött, s 1999 óta 2005-ben fordult elő először, hogy a külföldi közvetlen tőkebefektetések – a vizsgálat évében 60 milliárd dollárt kitevő – értéke nem növekedett a megelőző évhez képest.

Az Európai Unió és tagállamainak külkereskedelme

A világkereskedelemből 19%-kal részesedő² **Európai Unió** *nem uniós országokba* irányuló kivitele 2005-ben – előzetes adatok szerint – 1069, behozatala pedig 1175 milliárd eurót tett ki, ami a forgalom értékének 10, illetve 14%-os növekedését jelenti a megelőző évhez képest. A külkereskedelmi mérleg 43 milliárd euróval vált kedvezőtlenebbé; a 106 milliárd eurónyi importtöbblet 2000 óta a legmagasabb hiány. Az egyenleg jelentős romlása alapvetően azzal magyarázható, hogy az energiahordozók kereskedelmében keletkezett 221 milliárd eurónyi passzívum körülbelül 70 milliárd euróval több az egy évvel korábbinál, s e növekedést a gépek és szállítóeszközök kereskedelmében tapasztalt aktívum (104 milliárd euró) 21 milliárd eurós bővülése csak részben tudta ellensúlyozni. Az Európai Unió legfontosabb kereskedelmi partnere az Egyesült Államok; e viszonylatban a kivitel értéke 7%-os növekedést követően 251 milliárd eurót tett ki, míg a behozatal 3%-kal lett nagyobb, s értéke 163 milliárd euró volt. A transzatlanti kereskedelem 45%-a az integráció számára egyre nagyobb aktívumot termelő gépjellegű kereskedelemből állt. Az Európai Unió tagállamainak *más uniós tagállamokba* feladott termékexportjának összértéke 6%-kal bővült, s 2144 milliárd eurót tett ki. Az uniós tagállamokba irányuló export értéke a megelőző évhez hasonlóan 2005-ben is kisebb mértékben bővült, mint az unión kívüli országokba kiszállított termékeké.

Máltát leszámítva valamennyi **európai uniós tagállam** külkereskedelme – azaz az uniós és az unión kívüli forgalom együttes értéke – nőtt 2004-hez képest. A legnagyobb növekedést elérő országok 2005-ben is az újonnan csatlakozottak közül kerültek ki: Ciprus, Lengyelország és Szlovákia külkereskedelme folyó áron, euróban mérve 15% feletti ütemben, a balti államoké pedig 25% körüli mértékben bővült. Hazánk külkereskedelmének euróértéke az újonnan csatlakozott országok közül a legkisebb mértékben nőtt. A tíz új tagállam közül nyolc esetében az export értékindexe magasabban alakult az importénál, ami ugyanakkor – a behozatal nagyobb értékének betudhatóan – csak öt tagállam esetében idézte elő a mérleg javulását. A huszonöt tagállam közül a legkisebb, 5% körüli forgalombővülés Franciaország, Görögország és Ausztria esetében volt. A legnagyobb aktívum az újra rekordszintű exportot elérő Németország, valamint Hollandia külkereskedelmében keletkezett (158, valamint 35 milliárd euró), a legjelentősebb deficit pedig – a megelőző két évhez hasonlóan – Nagy-Britannia és Spanyolország forgalmában volt tapasztalható (100, illetve 74 milliárd euró).

² USA-dolláralapon és a tagállamok közötti külkereskedelmet nem számítva. Az Európai Unió (EU-25) tagországai között lebonyolított külkereskedelmet is számítva az arány 39%.

A magyar gazdaság helyzete

2005-ben a **bruttó hazai termék** (GDP) volumennövekedése előzetes adatok szerint 4,1%-ot ért el, ami a növekedési ütem 1,1 százalékpontos mérséklődését jelenti a megelőző évihez képest. A gazdasági növekedést keresleti oldalról továbbra is az export és a beruházás lendületes fejlődése alapozta meg. A fogyasztói kereslet – a megelőző évhez hasonlóan és a 2001–2003. években tapasztaltakkal ellentétben – lassabban emelkedett, mint a GDP. A folyó áron 21 785 milliárd forintot kitevő GDP bővülését kizárólag a termelékenység növekedése biztosította, a foglalkoztatottak száma ugyanis változatlan maradt.

Az **ipari termelés** volumene 7,3%-kal bővült, a növekedés az előző évben tapasztalt ütemhez hasonló mértékű volt. A termelést keresleti oldalról továbbra is az export-értékesítés jelentős bővülése serkentette, bár 2005-ben a megelőző négy év során lényegében stagnáló belföldi eladások volumene is növekedett (4,4%). A mintegy 9640 milliárd forintot kitevő **ipari export** volumene 11%-kal emelkedett, amelyen belül a 42%-os részesedéssel rendelkező *villamosgép-, műszergyártás* ágazat kivitele az átlagot meghaladóan, 16%-kal bővült. A 2115 milliárd forint exportárbevéttel rendelkező *járműgyártás* ágazat kivitelének volumene 13%-kal lett nagyobb, a *kőolaj-feldolgozás* exportvolumene pedig 17%-kal – a vegyipari ágazatok közül – a legnagyobb mértékben nőtt.

A **mezőgazdaság** kibocsátása 9,4%-kal mérséklődött, amit nagymértékben befolyásolt az a bázishatás, amit a gabonafélék kiugró 2004. évi terméseredménye jelentett. A csökkenés ellenére a 2005. évi termelés volumene nagyobb volt, mint a 2004 előtti tizenkét év bármelyikében. A legnagyobb termés mennyiséggel rendelkező kalászos gabonából, a búzából 5,1 millió tonna, a megelőző évinél 0,9 millió tonnával kevesebb termett. Kukoricából ugyanakkor több mint 9 millió tonna, az eddigi történelmi rekordot jelentő 2004. évhez képest 8%-kal több volt a termés mennyiség. Az állattenyésztés visszaesése tovább folytatódott, a csökkenés mértéke 5,4%-os volt.

A **kiskereskedelmi forgalom** értéke 2005-ben 5642 milliárd forintot tett ki³, volumene – a 2004. évhez hasonlóan – 6%-ot megközelítő ütemben bővült. Az értékesítés az átlagosat meghaladó mértékben nőtt a gyógyszer-, gyógyászatitermék-, illatszer-, valamint a bútor-, háztartáscikk-, építőanyaganyag-kiskereskedelemben.

A **gépperuházások** volumene – a megelőző két évben tapasztalt ütemnél szerényebb mértékben – 5,2%-kal nőtt, amelyen belül az importgép-beruházások volumene 6,3%-kal lett nagyobb. A mintegy 860 milliárd forint értékben behozott gépek közel felét a feldolgozóiparban ruházták be, amelynek volumene ugyanakkor 6%-kal elmaradt a megelőző évi szinttől.

Az ország **energiafelhasználása** – az előző évi csekély mértékű csökkenést követően – 3,9%-kal bővült. A felhasználás növekedésében szerepet játszott a megelőző évinél hűvösebb időjárás, valamint néhány energiaigényesebb ágazat többletfelhasználása (építőanyag-ipar, vegyipar). Az energiaigény fedezésére szolgáló források 66%-a importból származott.

A **szállítási** ágazatokhoz tartozó vállalkozások nemzetközi áruforgalomban elért teljesítménye a szállított áruk mennyiségét tekintve 9, az árutonna-kilométer⁴ alakulását tekintve pedig 21%-os növekedést mutat. Ezen belül a közúti szállítási ágazat árutonnaki-

³ A kiskereskedelmi forgalom fenti értéke nem tartalmazza a mintegy 2190 milliárd forint értékű gépjármű-járműalkatrész- és üzemanyag-kiskereskedelmi forgalmat.

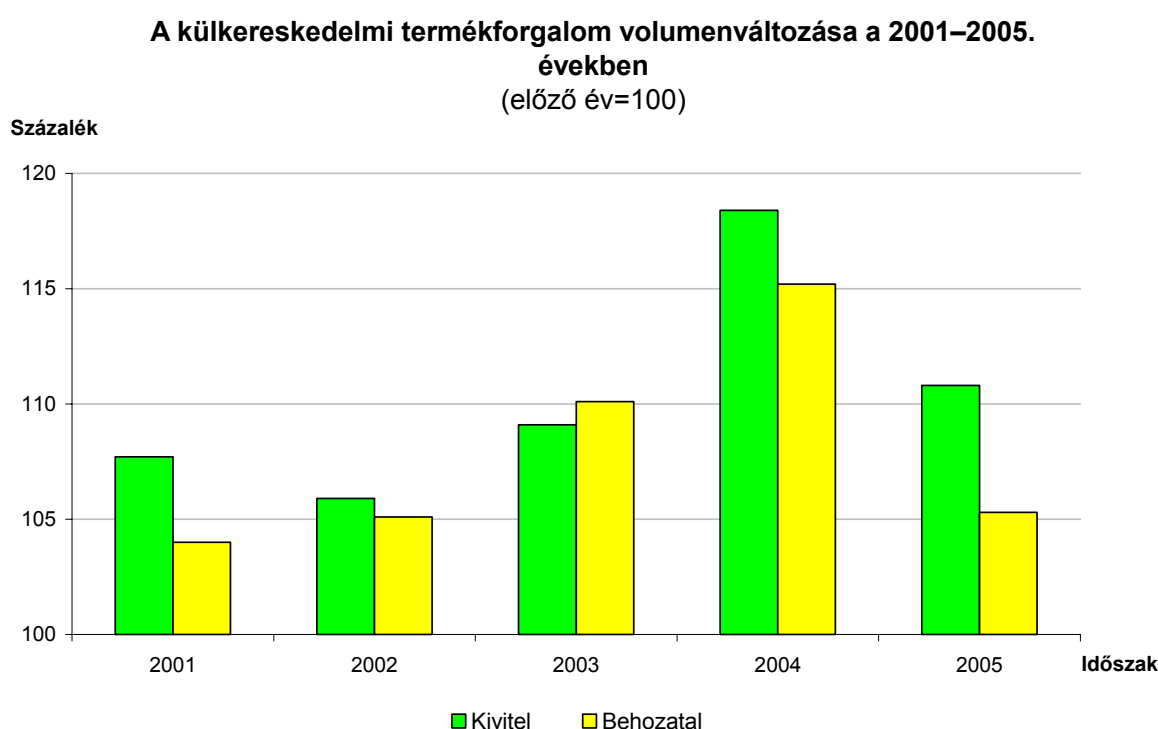
⁴ Árutonna-kilométer: egy tonna áru egy kilométer távolságra való elszállítását jelenti.

lométer-teljesítménye – kizárólag a szállított áruk tömegében bekövetkezett növekedésnek betudhatóan – 43%-kal nőtt, így a megelőző évhez hasonlóan 2005-ben is teret nyert a vasúti, valamint a vízi szállítással szemben.

A magyar külkereskedelem általános jellemzői

2005-ben a magyar külkereskedelmi termékforgalom – összhangban a világkereskedelmi folyamatokkal – a megelőző évinél szerényebb mértékben bővült: **a kivitel volumene** előzetes adatokból számítva⁵ **11**, **a behozatalé pedig 5%-kal nőtt**. A növekedési ütem mérséklődése importban markánsabb volt, amelynek következtében **a forgalom két iránya közötti különbség 1995 óta nem tapasztalt szintet ért el**.

2. ábra

Az éven belül **a kivitel volumene az év első és második felében** nagyjából azonosan, **11% körüli mértékben növekedett** a megelőző év azonos fél évéhez viszonyítva. **Behozatalban ezzel szemben** a növekedési ütem gyorsulása volt tapasztalható: **az első félelvi 3%-os növekedés az év második felében több mint duplájára emelkedett**. Az első hat hónap során tapasztalt szerényebb importnövekedés kialakulásában jelentős szerepet játszottak a bázisévi folyamatok. A 2004. márciusi, de különösen az áprilisi import ugyanis – a kiugró értékű csatlakozási elővásárlásokra visszavezethetően – szokatlanul magasan alakult, ami a tárgyévben a behozatal növekedési ütemének visszaesését idézte elő.

2005-ben a kivitel **forintárszintje** közel 1%-kal csökkent, a behozatalé mintegy másfél százalékkal nőtt, s így **a cserearány** a megelőző két évhez hasonlóan ismét **kedvezőtlenebbé vált**. **A több mint 2%-os romlás 2000 óta a legnagyobb mértékű volt**, s meghatározó tényezőjét az energiahordozók áralakulása jelentette. Importban a földgáz

⁵ A 2005. évi felülvizsgált adatok várható közzétételi időpontja 2006. szeptember 1.

forintárszintje 29%-kal, a kőolaj és kőolajtermékeké pedig mintegy harmadával lett magasabb, s az árufőcsoport áralakulása több mint másfél százalékponttal hatott a cserearányromlás irányába. Szintén kedvezőtlenül hatott a cserearány alakulására, hogy a gépek és szállítóeszközök kereskedelmének forintárszintje 2005-ben is mérséklődött. A gépjellegű forgalom kivitelben elért részesedése ugyanis mintegy 10 százalékponttal, értékben pedig 950 milliárd forinttal meghaladta a behozatalét, s így az export árszintjére nagyobb mértékű csökkentő hatást gyakorolt, mint az importéra.

2. tábla

A külkereskedelmi árszintváltozás fontosabb mutatói, 2005

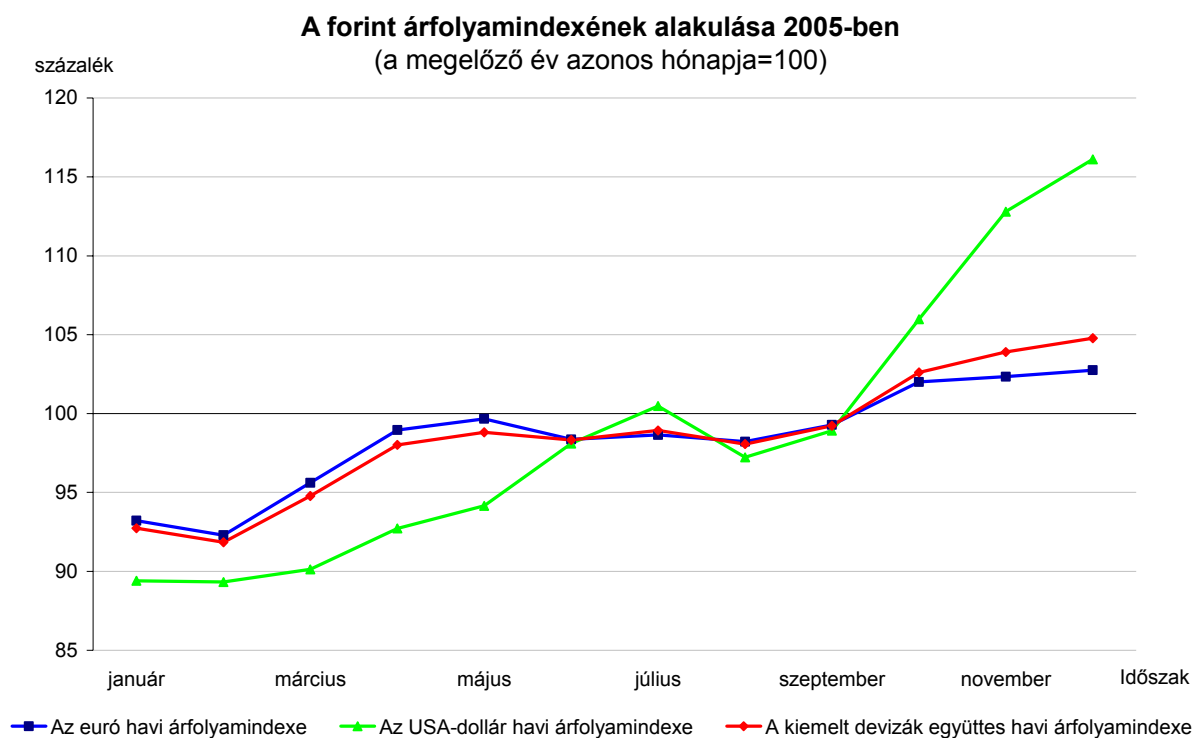
Év, negyedév	Forintárindex		Árfolyamindex	Devizaárindex ⁶		Cserearány-mutató ⁷
	a kivitelben	a behozatalban		a kivitelben	a behozatalban	
2005. I. negyedév	96,2	97,2	93,2	103,2	104,3	99,0
2005. II. negyedév	99,4	100,6	98,4	101,0	102,2	98,8
2005. III. negyedév	98,9	102,0	98,7	100,2	103,3	97,0
2005. IV. negyedév	102,5	105,7	103,8	98,7	101,8	97,0
2005. év	99,2	101,4	98,6	100,6	102,8	97,8

Ahogy az a 2. táblából is látszik, a cserearány romlása az éven belül fokozódott: a mutató az első félévben 1, a másodikban pedig 3%-kal vált kedvezőtlenebbé.

A **forint** 2005-ben másfél százalékkal erősödött, amelyen belül az euróhoz és a dollárhoz viszonyított erősödés mértéke azonos volt. Az éven belül az első kilenc hónapban a nemzeti fizetőeszköz – tendenciájában csökkenő mértékű – felértékelődése, az utolsó negyedévben viszont értékvesztése volt tapasztalható a megelőző év azonos időszakához viszonyítva. Az éves szinten tapasztalt felértékelődés alapvetően a 2004. évi árfolyamváltozások áthúzódó hatásával magyarázható: 2005-ben ugyanis a forint havi átlagárfolyamai a forgalomban meghatározó szerződéses devizanemhez, az euróhoz képest sokkal kisebb mértékben ingadoztak, mint az azt megelőző évben.

⁶ A devizaárindex a forintárindex és az árfolyamindex hányadosaként került kiszámításra.

⁷ A cserearány-mutató a kiviteli és a behozatali árindex hányadosaként került kiszámításra.

A külkereskedelmi forgalom **devizaárszintje** exportban 1, importban pedig 3%-kal nőtt.

Előzetes adatok szerint 2005-ben a kivitel **értéke** 12 343 milliárd forintot, a behozatalé 13 047 milliárd forintot tett ki, ami a forgalom 10, illetve 7%-os növekedését jelenti a megelőző évhez képest. Euróban számolva az export 11%-os bővülést követően 49 721 millió eurót ért el; az import szintje 8%-kal lett magasabb, értéke 52 560 millió euró volt.

A **külkereskedelmi mérleg** hiánya 704 milliárd forintot (2839 millió eurót) tett ki, 283 milliárd forinttal (1075 millió euróval) kevesebbet, mint egy évvel korábban. A külkereskedelmi mérleg – a fent részletezett volumen- és árfolyamatok eredményeként – **kétarcúan alakult az év során: az év egészére tapasztalt javulás kizárólag az első félévi folyamatokkal magyarázható**, amely időszakban 302 milliárd forinttal vált kedvezőbbé az egyenleg. Az év második felében ezzel szemben már 19 milliárd forintos romlást tapasztaltunk 2004 azonos időszakához képest.

3. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2005

	Export		Import		Egyenleg	
	érték	az előző év azonos időszaka = 100,0	érték	az előző év azonos időszaka = 100,0	érték	az előző év azonos időszakában
Milliárd forint	12 343	109,9	13 047	106,8	–704	–987
Millió euró	49 721	111,4	52 560	108,3	–2 839	–3 915
Millió dollár	61 861	111,5	65 435	108,6	–3 574	–4 780

A kivitel áruszerkezetének alakulása

2005-ben a kivitel értéke **12 343 milliárd forint** volt, ami értékben 10, volumenben pedig 11%-os növekedést jelent a 2004. évi forgalomhoz képest.

Az exportunk árufőcsoportos szerkezete csekély mértékű változást mutatott az elmúlt évek során: a két meghatározó forgalmi súlyú csoport, a gépek és szállítóeszközök részesedése rendre 60, a feldolgozott termékeké pedig 30% körül alakult az elmúlt öt évben.

4. tábla

A kivitel alakulása árufőcsoportok szerint 2005-ben

Árufőcsoport	Milliárd Ft	Érték-	Volumen-	A forgalom megoszlása (%)	
		index			
		előző év=100,0		2000	2005
Élelmiszerek, italok, dohány	754	112,3	112,5	7	6
Nyersanyagok	264	107,9	105,8	2	2
Energiahordozók	335	157,3	120,6	2	3
Feldolgozott termékek	3 455	111,9	110,7	29	28
Gépek és szállítóeszközök	7 535	107,4	110,5	60	61
Összesen	12 343	109,9	110,8	100	100

2005-ben a **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoportba tartozó termékek exportvolumene – előzetes adatok szerint – 11%-kal nőtt, ami az utóbbi három év legalacsonyabb növekedési üteme. Az árufőcsoportok közül – a megelőző két évhez hasonlóan – kizárólag a gép jellegű kivitel forintárszintje mérséklődött, a csökkenés mértéke 2004-hez képest 3%-os volt. 2001-hez viszonyítva az árufőcsoport forintban számított árszínvonala már 14%-kal mérséklődött.

Híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékekből 2164 milliárd forint értékű kivitelt bonyolítottunk le, ami a forgalom értékének 3%-os mérséklődését jelenti a megelőző évhez képest. A mobiltelefon-export értéke 2005-ben már nem nőtt tovább, de a mintegy 1100 milliárd forintot kitevő forgalmával – a megelőző évhez hasonlóan – a legnagyobb értékben kivitt termék volt. (A mennyiségét tekintve azonban további bővülés volt, a 76,5 millió darabnyi kivitel mintegy 8,6 millió darabbal múlja felül a 2004. évi mennyiséget.) Az árucikk forgalmi értéke úgy tudta megközelíteni a megelőző évi szintet, hogy egyes fejlődő államokba irányuló export jelentősen nőtt. Így a Dél-Afrikai Köztársaságba, Pakisztánba, Szaúd-Arábiába, Egyiptomba és Mauritiusra egyaránt 10 milliárd forintot meghaladó, összességében pedig közel 100 milliárd forintnyi mobiltelefon-exportot bonyolítottunk le, szemben a 2004. évi 37 milliárd forinttal. Az árucsoporton belül a televíziók, videók kivitele közel másfélszeresére, 381 milliárd forintra bővült.

Energiafejlesztő gépeket és berendezéseket 14%-kal nagyobb értékben, közel 1400 milliárd forintért exportáltunk. Az árucsoporton belül a gépjárműmotorok kivitele mintegy 140 milliárd forinttal, közel 1100 milliárd forintra nőtt, amely úgy következett be, hogy a dízelmotorok kivitelében közel 80 milliárd forintos visszaesés volt tapasztalható. Az árucsoportba tartozó termékek egyik fontos exportőre, az Audi Hungária Motor Kft. – a

vállalatcsoport internetes oldalán található információk szerint – közel 1,7 millió darab, a megelőző évinél 14%-kal több gépjárműmotort gyártott győri telephelyén. Az energiafejlesztő gépek és berendezések exportjának 57%-a Németországba került kiszállításra, amelyen túl még a Spanyolországba, illetve Csehországba irányuló forgalom volt számottevő, külön-külön mintegy 100 milliárd forint értékű.

A teljes kivitel 11%-át jelentő **villamos gépek, készülékek és műszerek** exportértéke 11%-kal nőtt. A hűtőgépek, fagyasztógépek forgalma közel másfélszeresére nőtt, de összegében jelentősebb volt a huzalok, vezetékek közel 40 milliárd forintot kitevő bővülése, amely révén már 267 milliárd forintot ért el a forgalom értéke.

A **közúti járművek** folyó áron számított kivitele 17%-kal nőtt, s a forgalom 1039 milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül a 464 milliárd forint értékben kivitt gépjárműalkatrészek és tartozékok, valamint a 446 milliárd forint exportárbevétellel rendelkező személygépkocsik forgalma egyaránt 70 milliárd forint körüli értékkel növekedett. Ez utóbbi termékkör legfontosabb exportcélországa továbbra is Németország volt, bár a forgalom értéke a két évvel korábbi 250 milliárd forintos értékről előbb 2004-ben 192 milliárd forintra, majd a rákövetkező évben 131 milliárd forintra mérséklődött. A 2005. évi növekedés így alapvetően az Olaszországba, Nagy-Britanniába, Franciaországba és Romániába irányuló forgalom alakulásával magyarázható, amely országok mindegyike esetében 10 milliárd forintot meghaladó értékű volt a forgalom egy év alatt bekövetkezett növekedése.

A **feldolgozott termékek** kivitelének volumene 11, értéke 12%-kal haladta meg az előző évi szintet; a forgalombővülés mértéke megegyezik a 2004. évivel.

Az áruфőcsoportba tartozó áruфejezetek közül a legnagyobb mértékű, mintegy 20%-os folyó áras exportnövekedést a közel 1000 milliárd forint értékben kivitt **vegyi termékek** érték el. Az ide tartozó árucsoportok közül a legnagyobb összeggel, 60 milliárd forinttal a **gyógyszerek és gyógyszerkészítmények** kivitele nőtt, de jelentős volt a **műanyag-alapanyagok** és a **szerves vegyi termékek** értékбővülése is (57, illetve 26 milliárd forint). A gyógyszerek és gyógyszerkészítmények exportjának értéke 285 milliárd forintot, a megelőző évinél 27%-kal nagyobb értéket tett ki. A növekedésben a legjelentősebb tényezőt a 23 milliárd forinttal 73 milliárd forintra bővülő oroszországi rendeltetésű kivitel jelentette. A további meghatározó célpiacaink Nagy-Britannia és Lengyelország voltak, ahová 30, illetve 20 milliárd forintot meghaladó értékben szállítottunk az árucsoportba tartozó termékekből.

A **szakmai, tudományos ellenőrző műszerek** 235 milliárd forintot jelentő kivitele több mint ötödével lett nagyobb. A növekedés a túlnyomórészt Németországba kiszállított automata szabályozó, illetve ellenőrző műszerek körében volt igen jelentős: a 145 milliárd forintnyi forgalom 53%-kal haladja meg az előző évi szintet.

A **ruházati cikkek és öltöзékkiegészítők** kivitele 11%-os mérséklődést követően 270 milliárd forintot tett ki. A forgalomcsökkenés a бérmunkaüгyletek visszaszorulásával magyarázható: az ilyen jellegű üгyletek keretében kivitt ruházati cikkek értéke (126 milliárd forint) ugyanis több mint 20%-kal zsugorodott a 2004. évi értékhez képest.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** áruфőcsoport exportvolumene – a forintárszínvonal változatlansága mellett – 13%-kal nőtt, ami 1995 óta a legnagyobb mértékű növekedést jelenti.

A kivitel húzótényezőjét a **gabona és gabonakészítmények** forgalmának alakulása jelentette, amelyen belül a búzaexport értéke 30 milliárd forintról 50 milliárd forintra nőtt. Ennek a terménynek, valamint a 62 milliárd forintért kivitt kukoricának az export-mennyisége is mintegy 1,8 millió tonnát, a megelőző évinél 69, illetve 37%-kal többet tett ki. (A búzaexport mennyiségének jelentős bővülése a termés csökkenésének ellenére következett be, miután a viszonyítás alapjául szolgáló 2004. év első felében – az alacsony 2003. évi termés mennyiségnek betudhatóan – az export csekély mértékű volt.) Az európai uniós csatlakozással párhuzamosan bekövetkezett, az árucsoport kereskedelmét érintő szabályozások változása jelentős hatást gyakorolt a forgalom partnerországos szerkezetére: míg 2003-ban a legfontosabb felvevőpiacot Románia és Bosznia-Hercegovina, azaz az Unión kívüli államok jelentették, addig 2005-ben már Görögországba és Olaszországba szállítottunk legnagyobb értékben az árucsoportba tartozó termékekből.

A gabonaexport mellett a **cukor, cukorkészítmény, méz** árucsoport kereskedelmének alakulása jelentette az agrárjellegű kivitel másik húzótényezőjét; a forgalom értéke 46 milliárd forint, a 2004. évinél 41%-kal lett magasabb.

Az export 3%-át képviselő **energiahordozók** kivitele folyó áron 57%-kal nőtt. A dinamikus növekedés meghatározóbb tényezőjét az árszint 30%-os emelkedése jelentette, de a volumen bővülése (21%) is a legjelentősebb mértékű volt az árucsoportok közül.

A **kőolaj és kőolajtermékek** kivitele mintegy 290 milliárd forintot tett ki, ami a kereskedelem értékének 50%-os növekedését jelenti. Ezen belül a kőolajtermékek exportja nem egész 40%-os növekedést követően 229 milliárd forintot ért el, ami a teljes energiahordozó-kivitel több mint kétharmadát jelentette. A növekedésben kiemelkedő szerepe volt az osztrák rendeltetésű gázolajexportnak. 2005-ben már a nyers kőolaj kivitele is említésre méltóvá vált: a – szinte kizárólag Szlovákiába irányuló – kivitel értéke 27 milliárd forintot tett ki.

A **villamos energia** exportja közel négy és félszeresére, 34 milliárd forintra bővült.

A 264 milliárd forint értékben kivitt **nyersanyagok** volumene 6, értéke 8%-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. Az áruösszetétel kivitelének közel harmadát jelentő **fémtartalmú érc** és **hulladékok** exportértéke tizedével lett nagyobb, meghatározóan a rézhulladékok jelentősen bővülő forgalmának betudhatóan.

A kivitel volumenhordozó, illetve jelentős értéknövekedést elérő termékei 2005-ben

Termékkód	Terméknév	2004		2005	
		érték (milliárd Ft)	mennyiség	érték (milliárd Ft)	Mennyiség
1001	Búza	30	1 057 000 t	50	1 784 000 t
1005	Kukorica	54	1 320 000 t	62	1 812 000 t
2709	Nyers kőolaj	6	122 000 t	27	357 000 t
2710	Kőolajtermékek	165	2 071 000 t	229	2 117 000 t
2716	Elektromos energia	8	1 062 000 MWh	34	4 149 000 MWh
3004	Gyógyszerek	177	13 000 t	215	15 000 t
84073410	Benzinmotorok	526	1 205 000 db	744	1 598 000 db
84082010	Dízelmotorok	428	707 000 db	346	536 000 db
84718000	Számítógép-részegységek	45	588 000 db	144	1 647 000 db
85252091	Mobiltelefonok	1 092	67 879 000 db	1 077	76 472 000 db
85281289	LCD vagy plazmatelevíziók	23	109 000 db	160	964 000 db
8703	Személygépkocsik	374	114 000 db	446	172 000 db

A behozatal áruszerkezetének alakulása

2005-ben a behozatal értéke **13 047 milliárd forint** tett ki, a forgalom értéke 7, volumene pedig 5%-kal haladta meg a megelőző évi szintet.

A megelőző évek során kialakult árufőcsoportos szerkezeten 2005-ben sem következett be gyökeres változás: az import több mint felét továbbra is a gépek és szállítóeszközök, több mint harmadát pedig a feldolgozott termékek alkották. Az energia-hordozók behozatalban elért részesedése a 2004. évi 7%-ról 10%-ra nőtt, ami 1996 óta a legmagasabb arány.

6. tábla

A behozatal alakulása árufőcsoportok szerint 2005-ben

Árufőcsoport	Milliárd Ft	Érték-	Volumen-	A forgalom megoszlása (%)	
		index		2000	2005
		előző év=100,0			
Élelmiszerek, italok, dohány	518	115,4	112,3	3	4
Nyersanyagok	240	105,9	102,7	2	2
Energiahordozók	1 333	150,4	117,2	8	10
Feldolgozott termékek	4 367	104,1	103,3	35	33
Gépek és szállítóeszközök	6 589	101,9	104,3	51	51
Összesen	13 047	106,8	105,3	100	100

A **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoport behozatala folyó áron 2, volumenben pedig 4%-kal bővült. A volumenben számított növekedési ütem az elmúlt négy esztendőben a legalacsonyabb volt.

A **villamos gépek és készülékek** folyó áron számított behozatala 3%-kal mérséklődött, s a forgalom 2115 milliárd forintot tett ki. A csökkenés meghatározóan a felvezető eszközök, valamint nyomtatott áramkörök visszaeső kereskedelmével magyarázható,

az árucsoport legfontosabb terméke, a több mint 630 milliárd forintért behozott integrált áramkörök forgalma ugyanis változatlan maradt.

A **közúti járművek** importértéke a megelőző évvel azonos szinten alakult, a forgalom 1000 milliárd forintot tett ki. A legfontosabb termékcsoportokat behozatalban is a gépjárműalkatrészek és -tartozékok, valamint a személygépkocsik jelentették. A mintegy 500 milliárd forintért beszerzett személygépkocsik értéke változatlan maradt, a feleakkora értékű importot jelentő gépjárműalkatrészek és -tartozékok forgalma ezzel szemben 12%-kal nagyobb lett. Személygépkocsiból a forgalom ezen irányában is Németországgal bonyolítottuk le a legnagyobb forgalmat, ami a megelőző évhez hasonlóan 2005-ben is jelentősen nőtt.

A **híradás-technikai, hangrögzítő készülékek** importja 992 milliárd forintot, a megelőző évinél 2%-kal alacsonyabb értéket tett ki. Az árucsoport forgalmán belül a mobiltelefonok forgalma 368 milliárd forintról 277 milliárd forintra mérséklődött, a mobiltávközléshez, valamint egyes híradás-technikai berendezések gyártásához szükséges alkatrészek, tartozékok forgalmában ugyanakkor növekedés volt megfigyelhető.

Energiafejlesztő gépek és berendezések beszerzésére mintegy 920 milliárd forintot, a megelőző évinél közel negyedével nagyobb összeget fordítottunk. A behozatalban a – termékcsoport forgalmának több mint háromötödét kitevő – motoralkatrészek dominálnak. Kiemelkedő ugyanakkor, hogy a motoralkatrészek mellett egyre nagyobb szerep jut a kész gépjárműmotoroknak, ahol a 150 milliárd forint értékű import több mint a kétszerese a 2004. évinek. Az áruösszeportba tartozó termékek kétharmadát Németország szállította.

A **feldolgozott termékek** importvolumene – mérsékelten emelkedő forintárszínvonal mellett – 3%-kal haladta meg a bázisévi szintet. A forgalombővülés üteme 2003 óta a legyszerényebb mértékű volt.

Az import növekedési ütemére mérséklően hatott, hogy a **színesfémek** behozatala a feldolgozott termékek közé tartozó árucsoportok közül a legnagyobb mértékben, közel negyedével visszaesett. A 213 milliárd forintra mérséklődő importszint kialakulásában jelentős szerepet játszott a viszonyítás alapjául szolgáló 2004. évi, túlnyomórészt a csatlakozást megelőző hónapokban kiugróan magas alumíniumalapanyag-import. (Az árucsoport behozatalára számított, megelőző év azonos időszakához viszonyított index 2004. január–áprilisra vonatkozóan 240%, 2005 első négy hónapjára pedig 53% volt.) 2003-ban az import 203 milliárd forintot tett ki, amelynél a 2005. évi forgalom értéke 5%-kal magasabb. Többek között ezen termékcsoport forgalmának alakulása is közrejátszott abban, hogy az áruösszeportok közül a feldolgozott termékek esetében maradt el az import növekedési üteme a legnagyobb mértékben az exportétól.

A **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** 346 milliárd forint értékű behozatala 12%-kal haladja meg az egy évvel ezelőtti szintet. A növekedést az európai uniós forgalom 20%-os felfutása biztosította, a termékcsoport kevesebb mint ötödét szállító Unión kívüli viszonylatban ugyanis 13%-os visszaesés volt tapasztalható. A legfontosabb uniós partnerünk továbbra is Franciaország volt, ahonnan 78 milliárd forint értékben szereztünk be az árucsoport termékeiből. A Belgiumból érkező gyógyszerek értéke 25 milliárd forintról 43 milliárd forintra emelkedett, de jelentős volt még a Németországból érkező termékek értéknövekedése is (11 milliárd forint), amely révén a behozatal 57 milliárd forintot tett ki.

A **szakmai, tudományos ellenőrző műszerek** importja több mint másfélszeresére, 283 milliárd forintra nőtt. A növekedés igen jelentős részben bizonyos – meghatározóan elektrotechnikai eszközök gyártásához szükséges – optikai eszközök felfutó forgalmával magyarázható, amelyeket alapvetően Ázsiából, mindenekelőtt Tajvanból, Hongkongból és Dél-Koreából szereztünk be.

A **textilfonal, szövet, egyéb textilipari gyártmányok** importja 12%-os mérséklődést követően mintegy 250 milliárd forintot tett ki. A csökkenés nagyjából a bérmutatók visszaszorulásának a következménye, az exportcélú behozott anyagimport értéke ugyanis a megelőző évi 104 milliárd forintos értékről 86 milliárd forintra csökkent.

Energiahordozókat a megelőző évinél másfélszer nagyobb értékben, 1330 milliárd forintért szereztünk be. A magas folyó áras index kialakulásában – a forgalom ezen irányában is – a forintárszint emelkedése jelentette a markánsabb tényezőt, de a volumen növekedése is igen jelentős, és az áruösszegek közül a legmagasabb volt (17%). Az áruösszegek forintárszintje – a megelőző évi 7%-os növekedést követően – 28%-kal nőtt. A 2004. évinél lényegesen erőteljesebb forintárszint-növekedést az is befolyásolta, hogy az áruösszegek behozatalában legnagyobb aránnyal részesedő devizanemnek, a dollárnak a forinthez képest bekövetkezett gyengülése 2005-ben már kisebb mértékű volt, s így kevésbé ellensúlyozta a devizaárszintben bekövetkezett növekedést.

Kőolaj és kőolajtermékek beszerzésére közel 700 milliárd forintot, a megelőző évinél 70%-kal magasabb összeget fordítottunk. Ezen belül nyers kőolajat 437 milliárd forintért a 2004. évinél közel 80%-kal nagyobb értékben hoztunk be, míg a kőolajtermékek importértéke nem egész 60%-os bővülést követően 249 milliárd forintot tett ki.

Földgázt a megelőző évinél 35%-kal nagyobb értékben, 486 milliárd forintért importáltunk. A behozatal mennyisége fűtőértéken számítva 6%-kal, tömegben pedig 3%-kal nőtt, azaz a termék minősége – a megelőző évhez hasonlóan – 2005-ben is javult. A legnagyobb szállítónk továbbra is Oroszország volt (356 milliárd forint), de jelentősen, 12 milliárd forintról 66 milliárd forintra nőtt a Türkmenisztánból érkező földgáz értéke is. Néhány tízmilliárd forint értékben Németországból, illetve Franciaországból is importáltunk a termékből, s az ezekből az országokból érkező földgáz fajlagos fűtőértéke magasabbnak bizonyult a két legnagyobb partnerországból feladottéhoz képest.

A **villamos energia** importértéke több mint negyedével nőtt, és 90 milliárd forintot tett ki.

A behozatalunk 4%-át jelentő **élelmiszerek, italok, dohány** volumene 12%-kal lett nagyobb, ami a növekedési ütem jelentős fékeződését jelenti a csatlakozás évében tapasztalt 33%-os mértékhez képest.

Az agrárimport növekedését alapvetően az állattenyésztéshez kapcsolódó árucsoportok forgalombővülése alapozta meg, ami szoros összefüggésben állhat azzal, hogy az állatállomány egyes fajokból – mindenekelőtt sertésekből és szarvasmarhákból – több évtizede nem tapasztalt mélységbe süllyedt. Az agrárjellegű import növekedésének belpiaci versenyt serkentő hatásaként értékelhető, hogy az élelmiszerek fogyasztói árai 2005-ben 2,5%-kal, a megelőző évinél 4 százalékponttal kisebb mértékben emelkedtek, ami a meghatározó súlyú főcsoportok közül a legnagyobb mértékű mérséklődést jelenti.

A **hús és húskészítmények** 63 milliárd forintot kitevő importja több mint másfélszerese a 2004. évi forgalomnak. Az árucsoporton belül a sertéshúsok behozatala – amely-

nek legfontosabb beszerzési forrását 2005-ben is Németország jelentette – 25 milliárd forintról 35 milliárd forintra emelkedett.

A **tejtermék és tojás** árucsoport behozatala 38%-os növekedést követően 47 milliárd forintot tett ki.

Élő állatok behozatalára 26 milliárd forintot, a megelőző évinél háromnegyedével nagyobb összeget fordítottunk. A növekedésben jelentős szerepet játszott a Hollandiából érkező sertésimport felfutása.

A fenti három, kiemelt árucsoport esetében az import jelentős bővülése kizárólag az uniós országokkal folytatott kereskedelem alakulásának a következménye, miután az unión kívüli országok viszonylatában a forgalom számottevően csökkent.

A zsugorodó állatállománnyal és részben a kimagasló gabonatermással összefüggésben az **állati takarmányok** behozatala 17%-kal csökkent. Az import 58 milliárd forintot tett ki, ami az elmúlt hat esztendő legalacsonyabb értéke.

A behozatalban is legkisebb, nem egész 2% forgalmi részesedéssel rendelkező **nyersanyagok** forgalma változatlan áron 3, folyó áron pedig 6%-os növekedést mutat.

A **fém tartalmú érc**ek és **fémhulladékok** importja (41 milliárd forint) a megelőző évinél 27%-kal többet tett ki, ami túlnyomórészt a dinamikusan bővülő vasércforgalom következménye.

A mintegy 45 milliárd forintért behozott **fa és parafa** árucsoportba tartozó termékek beszerzésére fordított összeg ezzel szemben 13%-kal kevesebb a megelőző évinél.

A behozatal volumenhordozó, illetve jelentős értéknövekedést elérő termékei 2005-ben

Termékkód	Terméknév	2004		2005	
		érték (milliárd Ft)	mennyiség	érték (milliárd Ft)	mennyiség
0103	Élő sertés	9	316 000 db	19	568 000 db
0203	Sertéshús	25	60 000 t	35	78 000 t
2709	Nyers kőolaj	244	5 002 000 t	437	6 321 000 t
2710	Kőolajtermékek	157	1 877 000 t	249	2 210 000 t
271111+ 271121	Földgáz	359	409 000 TJO	486	433 000 TJO
3004	Gyógyszerek	253	39 000 t	285	23 000 t
8409	Személygépkocsi-motor alkatrészei	515	180 000 t	574	209 000 t
847170	Számítógép- tárolóegységek	106	17 859 000 db	145	9 800 000 db
8534	Nyomtatott áramkörök	194	19 000 t	172	18 000 t
8541	Félvezető eszközök, szerkezetek	181	5100 t	158	6400 t
85422145	Integrált áramkör, mikroprocesszor	82	55 716 000 db	116	70 694 000 db
85422990	Más monolitikus integrált áramkör	242	582 936 000 db	235	673 045 000 db
8703	Személygépkocsik	493	228 000 db	496	209 000 db
87089998	Személygépkocsi alkatrészek	39	1 806 000 t	62	2 942 000 t
9013	Optikai eszközök	5	280 t	121	4100 t

A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezetének alakulása

A teljes külkereskedelmi forgalmunkból 72%-os részaránnyal rendelkező **Európai Unióba** irányuló kivitel volumene 7, a behozatalé 1%-kal bővült. Az országsoporttal folytatott külkereskedelem aránya 2005-ben is mérséklődött, a csökkenés mértéke importban volt határozottabb. Az Unión belüli kereskedelem részarányának mérséklődése a **régi tagállamokkal** folytatott áruforgalom alakulásának a következménye, amely viszonylatban az export 3%-os volumennövekedése az import egyszázalékos csökkenésével párhuzamosan ment végbe. A behozatal mérséklődése annak is következménye, hogy a magyarországi nagyvállalatok korábban az anyacég közbeiktatásával bonyolították le importjukat, mára már azonban a termékeik egyre nagyobb része közvetlenül a távol-keleti országokból érkezik. Az **új tagállamok** vonatkozásában ezzel szemben jelentős forgalombővülés következett be, s az exportvolumen növekedése lényegesen meghaladta az importét (37, illetve 14%). Az **Európai Unión kívüli országokkal** lebonyolított forgalom az átlagot lényegesen meghaladó mértékben bővült: a kivitel volumene 27, a behozatalé 16%-kal lett nagyobb. A reláción belül kiemelkedő mértékben nőtt az **Európai Unión kívüli európai országokba** feladott termékek forintértéke (30%), importban pedig – összhangban az előbbiekkal – az **ázsiai országokból** érkező árucikkek értéke mutat dinamikus növekedést (25%).

A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint 2005-ben

	A kivitel			A behozatal		
	volumenindexe	értékindexe*	megoszlása	volumenindexe	értékindexe*	megoszlása
	(2004=100,0)			(2004=100,0)		
Európai Unió (EU-25)	106,7	105,5	76,3	101,1	101,0	67,8
EU-15	102,7	101,4	65,3	99,2	98,7	57,7
Új tagállamok	137,3	138,4	10,9	114,1	117,1	10,1
EU-n kívüli országok	126,7	127,0	23,7	115,9	121,3	32,2
EU-n kívüli európai orsz.-ok	..	129,6	14,0	..	118,0	12,7
Ázsiai országok	..	120,6	4,8	..	125,1	16,9
Amerikai országok	..	112,8	3,7	..	116,1	2,4
Afrikai országok	..	213,3	1,1	..	124,8	0,1
Ausztrália és óceániai orsz.-ok	..	130,4	0,2	..	58,0	0,0
OECD	106,4	105,1	79,0	102,0	101,5	73,5
Összesen	110.8	109.9	100.0	105.3	106.8	100.0

* Forintadatokról számítva.

2005-ben a **tíz legfontosabb exportcélországunk** közül 8 európai uniós tagállam volt. A legfontosabb felvevőpiacunkat továbbra is Németország jelentette, bár a részesedése 2005-ben is több mint 2 százalékponttal csökkent. Nagy-Britannia két helyezést visszacsúszva az ötödik legfontosabb partnerországgá vált, amely visszalépést igen jelentős részben magyaráz a határozottan visszaeső mobiltelefon-kivitel. A rangsor második felében Románia, Lengyelország és Spanyolország egyaránt egy helyet javított helyezésén. Délkeleti szomszédunk esetében a személygépkocsik forgalma közel megduplázódott, és 21 milliárd forintot tett ki. Lengyelország és Spanyolország viszonylatában pedig a megelőző évben még kevesebb mint 30 milliárd forintot jelentő mobiltelefon-export 2005-ben 50, illetve 63 milliárd forintra nőtt. Spanyolország esetében tovább folytatódott az export több éve tartó lendületes növekedése: a forgalom 1999-hez képest több mint négyszeresére nőtt, miközben a teljes kivitel értéke ugyanezen idő alatt nem egész 2,1-szeresére emelkedett. Az elmúlt évek során a spanyol exportunk húzótenyezőjét a mobiltelefonokon kívül a gépjárműmotorokat és azok alkatrészeit jelentős értékben tartalmazó energiafejlesztő gépek és berendezések jelentették.

A tíz legfontosabb exportcélországunk 2005-ben

Rangsor*	Ország	A kivitel		Részesedés a kivitelből (%)
		értéke (milliárd forint)	változása (2004=100,0)	
1. (1.)	Németország	3 593	101,1	29,1
2. (2.)	Ausztria	742	91,2	6,0
3. (5.)	Olaszország	666	108,0	5,4
4. (4.)	Franciaország	594	95,0	4,8
5. (3.)	Nagy-Britannia	581	92,8	4,7
6. (7.)	Románia	463	130,3	3,8
7. (6.)	Hollandia	450	109,4	3,6
8. (9.)	Lengyelország	401	125,0	3,3
9. (10.)	Spanyolország	394	125,6	3,2
10. (8.)	Egyesült Államok	377	112,2	3,1

* A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2004. évi rangsorban elfoglalt helyét jelentik.

A **tíz legfontosabb importpartnerország** közül 7 európai uniós – azon belül két újonnan csatlakozott – ország található. A legfontosabb partnerünk behozatalban is Németország, bár részesedése a forgalom ezen irányában is két százalékponttal csökkent a megelőző évihez képest. Az energiahordozókat jelentős értékben szállító Oroszország 2004-hez hasonlóan ismét előrelépett egyet a rangsorban, s a második legfontosabb partnerünké vált. Az országok közül csak Kína tudott több helyet is javítani a megelőző évi helyezésén: az ázsiai állam 2005-ben már a negyedik legfontosabb partnerünk volt. Az első tíz partnerünktől a teljes behozatal 71%-át szereztük be.

A tíz legfontosabb importpartnerország 2005-ben

Rangsor*	Ország	A behozatal		Részesedés a behozatalból (%)
		értéke (milliárd forint)	változása (2004=100,0)	
1. (1.)	Németország	3 566	99,6	27,3
2. (3.)	Oroszország	972	140,7	7,4
3. (2.)	Ausztria	876	88,0	6,7
4. (6.)	Kína	707	121,2	5,4
5. (4.)	Olaszország	643	94,0	4,9
6. (7.)	Franciaország	631	112,4	4,8
7. (5.)	Hollandia	558	92,8	4,3
8. (8.)	Lengyelország	497	126,7	3,8
9. (9.)	Japán	450	121,6	3,4
10. (10.)	Csehország	374	107,3	2,9

* A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2004. évi rangsorban elfoglalt helyét jelentik.

A külkereskedelmi mérleg alakulása

2005-ben külkereskedelmünkben **704 milliárd forint hiány** keletkezett, s ez **283 milliárd forintos mérlegjavulást** jelent az előző évhez képest. **Az egyenleg kedvezőbbé válása a volumenfolyamatok alakulásával magyarázható:** az exportvolumen importét meghaladó bővülése több mint 560 milliárd forinttal hatott a mérlegjavulás irányába. Az ár- és árfolyamváltozások ezzel szemben 280 milliárd forinttal mérsékeltek az egyenlegjavulás mértékét, szinte kizárólag a kedvezőtlenül változó cserearány következményeként. Az éves volumenfolyamatok hatásának közel kétharmada az első fél évben, a cserearányromlás hatásának háromnegyede pedig a második fél évben keletkezett, amelyek eredőjeként a folyó áron számított egyenleg a második hat hónap során már romlást mutatott.

11. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege

Év	Milliárd forint	Millió euró	Millió dollár
2002	–830	–3 424	–3 275
2003	–1 052	–4 167	–4 667
2004	–987	–3 915	–4 780
2005	–704	–2 839	–3 574

Az export értéke 2005-ben is nagyobb összeggel nőtt, mint az importé (1111 milliárd forint, illetve 828 milliárd forint), így az egyenleg – a megelőző évhez hasonlóan – ismét kedvezőbbé vált.

2005-ben az **importfedezettségi mutató** – azaz az export értéke az importéhoz viszonyítva – 94,6%-ot tett ki, ami 2,7 százalékponttal magasabb a megelőző évinél és 1992 óta a legmagasabb arány. A mutató értéke az éven belül viszonylag kiegyenlítettten alakult, a legalacsonyabb arány a harmadik negyedévben (92,7%), a legmagasabb pedig az első negyedév során alakult ki (95,6%).

Az egyenleg alakulásának **országcsoporthoz kötött metszetét** vizsgálva megállapítható, hogy a mérlegjavulás az **Európai Unió** viszonylatában következett be. Az EU-n belüli külkereskedelmi forgalmunkban 564 milliárd forint aktívum keletkezett, ami min-tegy 400 milliárd forinttal több a megelőző évinél. Egyenlegünk a **régi tagállamok** vonatkozásában 216 milliárd forinttal, az – áruforgalomból egyébként lényegesen kisebb aránnyal részesedő – **új tagállamok** relációjában pedig 182 milliárd forinttal vált kedvezőbbé. Kedvező fejlemény, hogy ez utóbbi országcsoporttal folytatott kereskedelemben az export értéke 2005-ben már meghaladta az importét. Az **Európai Unió kívüli országok** relációjában, az amúgy is tetemes hiány további 115 milliárd forinttal nőtt. A deficit növekedése döntően az **ázsiai országokkal** lebonyolított forgalom alakulásával magyarázható. Legfontosabb ázsiai partnerünkkel, Kínával folytatott kereskedelem egyenlege 626 milliárd forint hiányt mutatott, ami 124 milliárd forinttal haladja meg a 2004. évit. Az energiahordozók legfőbb beszerzési forrását jelentő **Európai Unió kívüli európai országok** viszonylatára 2004-ben számított 77 milliárd forintnyi hiány 2005-ben 64 milliárd forintnyi többletbe fordult át. A kedvezőbbé váló mérleg meghatározóan azzal magyarázható, hogy a svájci, román, török és ukrán viszonylatú kereskedelmünk egyenlegének egyenként

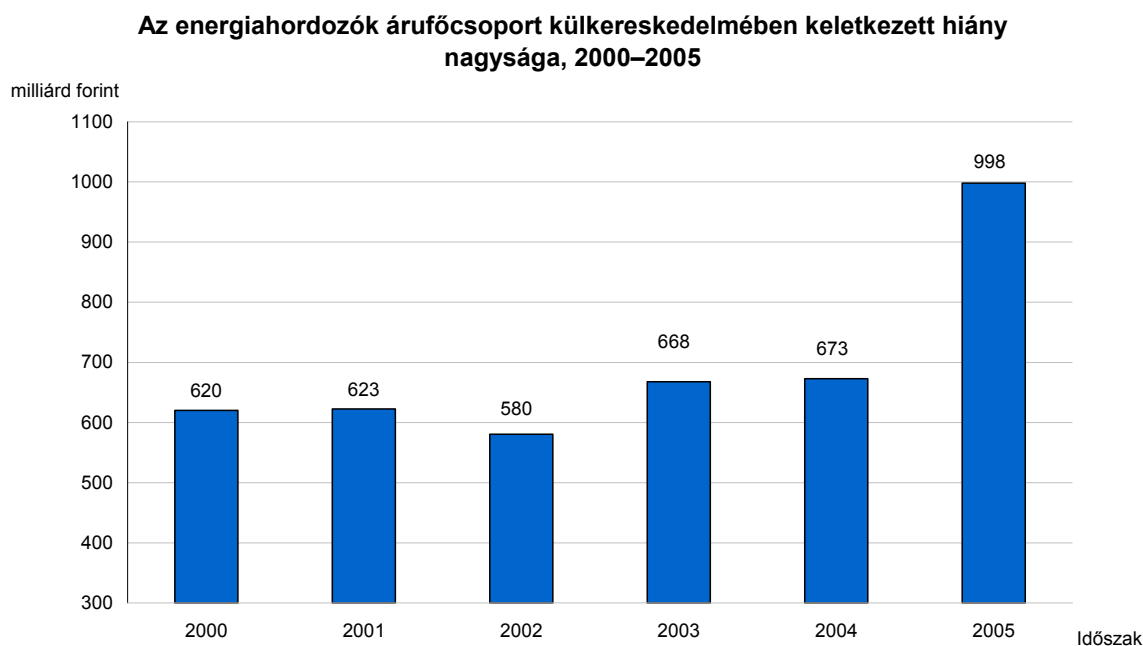
70 milliárd forint körüli javulása több mint ellensúlyozta az orosz relációban tapasztalt nagymértékű egyenlegromlást.

12. tábla

**Az egyenleg alakulása országcsoportok szerint
2005-ben**

Országcsoport	Az egyenleg értéke (milliárd forint)	
	2004-ben	2005-ben
<i>Európai Unió (EU-25)</i>	+166	+564
EU-15	+317	+533
Új tagállamok	-151	+30
<i>EU-n kívüli országok</i>	-1 152	-1 268
EU-n kívüli európai orsz.-ok	-77	+64
Ázsiai országok	-1 273	-1 614
Amerikai országok	+136	+144
Afrikai országok	+53	+122
Ausztrália és óceániai orsz.-ok	+8	+16
<i>OECD</i>	-161	+166
Összesen	-987	-704

Az egyenleg alakulásának **árufőcsoportos metszetét** vizsgálva megállapítható, hogy a homogén szerkezetűnek tekinthető termékcsoportok közül az **energiahordozók** mérlege igen jelentős, több mint 320 milliárd forintos romlást mutat. Az áru főcsoport kereskedelmében a behozatal értéke közel 1000 milliárd forinttal haladta meg a kivitelét, s a hiány ezen szintje korábban nem tapasztalt nagyságú volt.

Az ide tartozó árucsoportok közül a **kőolaj és kőolajtermékek** importmennyisége (8,7 millió tonna) 1,6 millió tonnával lett nagyobb, s miután az export ennél lényegesen kisebb mértékben, nem egész 0,4 millió tonnával növekedett (+14%), a termékcsoporthoz az árucseré révén a nemzetgazdaság rendelkezésére álló mennyisége közel 1,3 millió tonnával emelkedett.

Az **élelmiszerek, italok, dohánytermékek** kereskedelmére számított egyenleg nem változott érdemben, a 237 milliárd forintnyi aktívum 13 milliárd forintra csökkent, mint 2004-ben. Az áru-főcsoport kereskedelmében bekövetkezett mérlegjavulás mértékét határozottan csökkentették a kedvezőtlenül alakuló árfolyamatok. A behozatal árindexe ugyanis az áru-főcsoportok közül ezen árucsoportok esetében haladta meg a legnagyobb mértékben (3 százalékponttal) a kivitelét, ami az Unió belüli árucseré átalakulásával magyarázható. Az agrárjellegű kereskedelem egyenlege a *velünk együtt csatlakozott országok* relációjában passzívumba fordult, ami lényegében a Lengyelországból érkező importunk megugrásának következménye. A reláció vonatkozásában a legnagyobb összeggel a dohány és dohányárak behozatala nőtt, a forgalom a megelőző évi 3 milliárd forintról 12 milliárd forintra emelkedett.

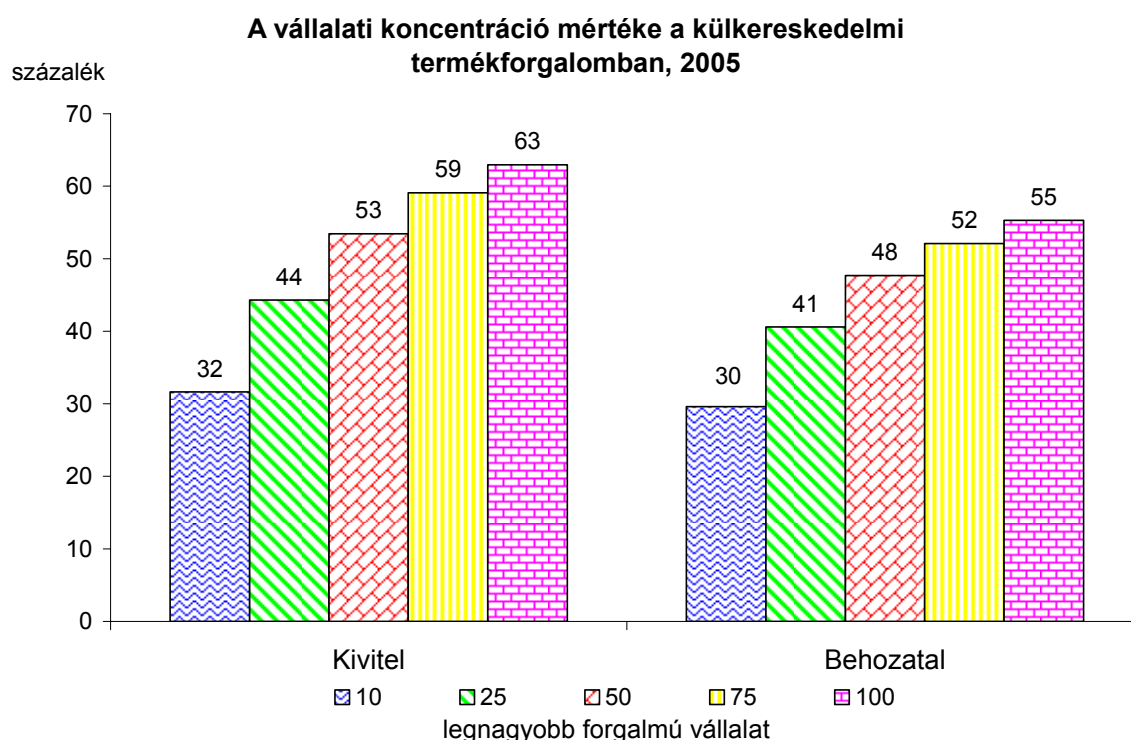
A **nyersanyagok** kereskedelmében 24 milliárd forintnyi aktívum keletkezett, ami 6 milliárd forintra csökkent a megelőző évi értéknél.

A vállalati koncentráció alakulása

A **vállalati koncentráció** a kivitelben 2005-ben is erőteljesebb volt, mint a behozatalban. Exportban a mindenkor száz legnagyobb forgalmú vállalat által lebonyolított kereskedelem értéke az átlagos forgalomváltozási ütemtől elmaradón, 6%-kal nőtt. Ez elsősorban a tíz legnagyobb exportőr forgalmának alakulásával magyarázható, ami nem egész 2%-kal bővült egy év alatt. A száz legnagyobb exportárbevéttel rendelkező vállalat közel ötöde a közúti gépjárművek és gépjárműmotorok alkatrészeinek gyártására szakosodott, s az általuk lebonyolított export értéke meghaladta az 1800 milliárd forintot. Hasonló nagy-

ságrendet, közel 1700 milliárd forintot képviselt a legnagyobbbrészt híradás-technikai fogyasztási cikkek gyártásával foglalkozó hat cég exportja. *Importban* a 2005-ben száz legnagyobb forgalmú vállalkozás 7%-kal nagyobb kereskedelmet bonyolított le, mint a 2004. évi rangsor első száz helyezett vállalata. A növekedés különösen a 10–25. helyezéseken szereplő vállalkozások esetében volt kimagasló, ahol 18%-os forgalombővülést regisztráltunk. A száz legnagyobb forgalmú vállalkozás közül a magyar adószámot kért külföldi vállalatok száma az exportban tizenhárom, az importban pedig kilenc volt. Ezen – jellemzően multinacionális – vállalatok magyarországi telephellyel nem rendelkeznek, tevékenységük az azonos vállalatcsoporthoz tartozó, termelőtevékenységet is folytató vállalkozások külkereskedelmi forgalmának lebonyolításában való részvételre korlátozódik.

4. ábra

Módszertani magyarázatok

A külkereskedelmi termékforgalom statisztikai rendszere a nemzetközi termékforgalmi statisztika megfigyelésére vonatkozó ENSZ-ajánlásokban közzétett alapelvek, fogalmak és meghatározások figyelembevételével készül. Az Európai Unió rendeletei szabályozzák két alrendszerének működését: az Unió tagállamaival lebonyolított (a továbbiakban uniós) forgalomra vonatkozóan a 638/2004/EK tanácsi és az 1982/2004/EK bizottsági rendelet az irányadó, míg az Unión kívüli országokkal folytatott (a továbbiakban Unión kívüli) kereskedelem statisztikája a 1172/1995/EK tanácsi és a 1917/2000/EK bizottsági rendelet előírásai szerint készül.

Magyarország külkereskedelmi termékforgalma az uniós és az Unión kívüli forgalom összege.

Az adatok forrása: az uniós forgalomra vonatkozóan a forgalmazó vállalatoktól kérdőíven begyűjtött adatok, míg az Unión kívüli forgalom tekintetében a Vám- és Pénzügyőrség vámeljárási keretében begyűjtött adatai állnak rendelkezésre. Az adatok statisztikai feldolgozása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szakmai irányításával folyik.

Az uniós forgalom adatait a KSH – a vonatkozó rendeleteknek megfelelően – nem teljes körűen gyűjti be. A forgalmazók kétharmada mentesül az adatszolgáltatási kötelezettség alól, és ezáltal mindössze a teljes forgalom mintegy 2%-ától esik el a statisztika. Az adatszolgáltatás alól (teljesen vagy részlegesen) felmentett, valamint a kötelezettségüknek eleget nem tevő vállalatok adatait a KSH matematikai-statisztikai módszerekkel becsüli és kiegészíti.

A megfigyelés köre. A külkereskedelmi termékforgalom jellemzően rezidens és nem rezidens gazdasági alanyok között bonyolódik le. A külkereskedelmi forgalom megfigyelése az ország gazdasági területének határát átlépő termékek számbavételén alapul, azaz a megkötéssel, hogy – az aktív feldolgozás vagy vámfelügyelet melletti feldolgozás miatt szállított áruk kivételével – vámraktárakba külföldről belépő, illetve onnan külföldre szállított termékek nem szerepelnek a statisztikában, a vámbelföld és a vámraktárak közötti forgalom azonban igen.

A megfigyelt ügyletek döntő többsége adásvétel, de a külkereskedelmi termékforgalomba tulajdonosváltással nem járó és/vagy ellenszolgáltatás nélküli esetek is tartoznak. Így az adatok tartalmazzák például a bérfeldolgozásra szállított anyagokat és a munka elvégzése után visszaszállított késztermékeket (mindkét esetben azok teljes értékén), a pénzügyi lízingügyleteket (a lízingelt áru kamat és kezelési költségek nélküli piaci értékén) és a térti árukat, valamint néhány speciális termék behozatalát és kivitelét is (pl. vezetéken szállított gáz és elektromos áram).

Nem tartoznak a megfigyelésbe a szolgáltatási ügyletek (pl. javítás, operatív lízing, közvetlen reexport) keretében szállított áruk, az ország területén külföldi közlekedési eszközök részére eladott, illetve hazai közlekedési eszközök részére külföldön vásárolt üzemanyag stb. (Részletes felsorolás „A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana” (KSH, Budapest, 2005) c. kiadványban található.)

Külkereskedelmi termékforgalom értéke: behozatal esetében c.i.f.-, kivitel esetében f.o.b.-paritáson kifejezett érték. **C.i.f.:** a behozott áru piaci értéke a magyar határon, beleértve a szállítással kapcsolatos összes – a magyar határig felmerülő – költséget és a szállítás alatti biztosítást. **F.o.b.:** a kivitt áru piaci értéke a magyar határon, beleértve az árunak a határig szállításával kapcsolatban felmerülő szállítási és biztosítási költségeket.

A **forintban közölt értékadatok** uniós forgalom esetén az adatszolgáltató számviteli politikájában meghatározott banknak a beérkezés vagy kiszállítás napján érvényes napi deviza-középfolyama alapján állnak elő. Unión kívüli forgalom esetén az átszámítás az áru vámkezelését megelőző hónap utolsó előtti szerdáján jegyzett MNB-devizaárfolyam alapján történik. Az euro- és dollárértékadatok előállítására a forintadatokból, Unión kívüli forgalom esetén a megadott módszerrel, uniós forgalom esetén pedig havi átlagos MNB-árfolyam alapján történik.

A **külkereskedelmi forgalom egyenlege** a kiviteli és a behozatali forgalom értékének a különbsége.

Az **áruszerkezeti csoportosítás** az ENSZ egységes nemzetközi kereskedelmi termékjegyzéke (SITC Rev. 3.) szerint készült.

Az **alapadatok begyűjtése** az EU-tagállamok számára kötelezően előírt vám- és külkereskedelmi statisztikai osztályozás, a Kombinált nomenklátúra (CN) szerint valósul meg.

Az **egyes országcsoportok tartalma**. **EU-15:** Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország; **új EU tagok:** Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Szlovákia, Szlovénia; **EU-25:** a két előző csoport együttesen. A további országok besorolása a geográfiai elhelyezkedésük alapján történik.

A kivitel országcsoportonként részletezett adatai rendeltetési országok szerinti, a behozatalé feladási ország szerinti számbavételen alapulnak.

Árindexek. A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozásának mérésére a tényleges piaci árak megfigyelésén alapuló árindexeket számít a KSH. A homogén termékcsoportok (élelmiszerek, nyersanyagok, energiahordozók) indexeinek becslése a külkereskedelmi termékforgalmi statisztikai adatbázis mennyiségi és értékadataiból számított egységértékeken, az árak alakulása szempontjából heterogén termékcsoporthoz (feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök) az árszintváltozás mérése vállalati adatközlésből származó, reprezentáns termékek tényleges tranzakciós árain alapul. Az indexek Fisher-formula szerint készülnek, teljes termékforgalmi súlyok felhasználásával.

A **volumenindex** a forint értékindexből a bázisidőszak és a tárgyidőszak között bekövetkezett forintárszint-változás hatásának kiszűrésével készül, vagyis a volumenindex az értékindex és a megfelelő árindex hányadosa.

Módszertani források: A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana (KSH, Budapest, 2005), Intrastat adatszolgáltatói kézikönyv (KSH, Budapest, 2004).